

05 A 540

05

A

540

25

I. N. J.

ABRAHAM
CALOVIUS,

SS. THEOL. P. PRIMARIUS,
PASTOR, CONSISTORII ADSESSOR,
SENIOR, ET SUPERINTEND. GENERALIS,
p. t. FACULTATIS THEOLOGICÆ

DECANUS,

L. B.

SALUTEM PL. PRECATUR
IN JESU REDIVIVO, PASTORE
ANIMARUM NOSTRARUM
GRATIOSISSIMO,

ANNO G. N. *clj lxx* XXCI. *89.*

WITTENBERGÆ,

Imprimebat MATTHÆUS HENCKELIUS, Acad. Typogr.

*H. Henckelius
K. Superintendent.*

05 A 540

Derquàm illustris est
designatio *Hierarchie Ecclesia-*
stica à S. Apostolo instituta, & quidem
gemino loco: Tum in *Ecclesia Corinthia-*
ca, I. epist. XII. 23. tum in *Ephesina*, cap.
IV. II. *Illic* tres facit ordines sacrae Hier-
rarchiæ, quod nempe in Ecclesia primitiva fuerint *primò*
DOCENTES, *deinde* MIRACULA patrantes, *deniq;* ALIA
munia administrantes. Docentes porrò erant, vel qui
IMMEDIATA S. S. vocatione & inspiratione prædica-
bant, vel qui citra immediatum impulsus & afflatum do-
cebant: quorum *illi* extraordinarii Doctores fuère, *hi* or-
dinarii. *Prioris* generis erant Apostoli inprimis, quemad-
modum Spiritus Sanctus disertè notam numericam addi-
dit. ΠΡΩΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥΣ, PRIMUM APOSTOLOS.
Hi scilicet primum & supremum locum in Ecclesiâ obti-
nebant, qui etiam *totius orbis Doctores* constituti erant,
utpote omnes in universum terrarum orbem emissi, ad do-
cendum verbum, per immediatam vocationem, & lega-
tionem CHRISTI, Matth. XXII X. 19. 20, ut docerent
omnia, quæ ipsis mandaverat: idq; non minùs scriptis,
quàm vivâ voce. Idcirco prædicârunt ἐν πάση τῇ κτίσει
τῆ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, *in omni creatura* (humana,) *quæ sub*
A 2 cælo

cælo erat, Coloss. I. 23. & *exiit sonus eorum in omnem terram*, & *in extrema universi mundi penetrarunt verba eorum*, Roman. X. 18. *εἰς πάντα τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγος αὐτῶν*, (in Ebræo textu Hiero-Psaltis, unde hæc verba transfumta sunt, habetur **וְיָקִי** REGULA EORUM,) siquidem *vox Apostolorum* sit indubitata, & infallibilis REGULA & Canon doctrinæ fidei, & morum in Ecclesia, ut adeò rectissimè Græca LXX. Interpp. versio, & ipse S. Apostolus reddiderint *φθόγος αὐτῶν*, etsi minimè legerint **וְיָקִי**, uti Jesuitæ *Huntleus*, & Cardinalis *Bellarminus*, comminiscuntur, neque ad *cursum Evangelicæ prædicationis tantum accommodavit* Apostolus, quod in Psalmo de *cælestium corporum motu dictum erat*, quemadmodum *B. Glasio*, in *Philol. Sacr.* l. i. tract. i. p. 107. visum fuit, unde & hic geminus *sensus* in paraphrasin Germanicam *Vinariensium* irrepsit, *literalis*, de *motu corporum cælestium*, & *mysticus*, de *præconio Apostolorum*: Quam secuta est quoque *Reformatorum*, in *Bibliis Lutheri Francofurto-Palatinis*, Anno 1663. edita *Glossa*, de *Regula in cæli fabrica quasi literis signata*. Ihre Linie/Regel/Vorschritt/Schrift/das ist: Es ist eben / als ob sie mit grossen Linien / und Buchstaben geschrieben / und von ihrem Schöpffer Uns lehreten. Vergl. Jes. XXIX. 10. Der H. Apostel zeucht (trahit, quod Spiritui S. inusitatum, nec adeò gloriosum) solches Rom. X. 18. auf die Predigt des Heil. Evangelii. Non enim loquitur Hiero-Psaltes de *cælorum linea*, vel *regula*, sed de *prædicatione Apostolica*, quæ verè regula est fidei, ideoque juxta *explicationem Paulinam*, omni exceptione majorem atque infallibilem. Quod in *Bibliis Illustratis* in utriusque loci declaratione satis demonstratum est: quemadmodum & geminus *Scripturæ sensus Commentario* in GENESIN in prolegom. cap.

cap. IIX. ex universa Scripturâ prorsus eliminatus est. Scripturæ namqve Apostolicæ Regula resonat in universa Ecclesia, eamq; in fide, ac vita dirigit extra omne periculum, secundum promissum Christi, Joh. XVI. 13. & quò non venit PES APOSTOLORUM, eò penetravit VOX EORUM, quò non migrârunt Apostoli, qui post excessum eorum nusquam prædicare potuerunt, eò pervenerunt scripta Ipsorum.

Nullus autem hic locus est PONTIFICI ROMANO, qui nec Apostolus, nec super Apostolos hîc constituitur: Nullus *Cardinalibus*; nullus *Archi-Episcopis*, nullus *Episcopis*, neqve ullus omninò *Patriarchis*: quorum designatio non à S. S. facta, sed liberâ constitutione Ecclesiæ, ut quatuor vel quinque essent Patriarchæ, & Patriarchales Ecclesiæ: *Romana* nempe, *Constantinopolitana*, *Antiochena*, *Alexandrina*, & *Hierosolymitana*. De quibus sub illo axioma, neqve hîc, neqve usquam in Scripturis, verba vel vestigium. Frontem autem omnem hîc exiit Cardinalis *Bellarminus*, quando l. i. de Rom. Pontif. cap. IX. scripsit: *Pontificatum summum DISERTE positum esse ab Apostolo in illis verbis*, (Ephes. IV. ii.) & CLARIUS adhuc i. Corinth. XII. ubi ait: *Et ipse posuit in Ecclesia PRIMUM APOSTOLOS. Nam summam potestatem non esse solum datam, sed etiam aliis Apostolis*, (quod verissimum est, ast disertè & clarissimè Cardinalis effato contrarium,) *sed Petro datam esse, ut ORDINARIO PASTORI* (ubi verò de illa concessione Petro ut ORDINARIO PASTORI facta, vel minimus apex in S. Scriptura habetur, annè illa merè commentitia est, ut potè Script. S. incognita? (Cui PERPETUO SUCCEDERETUR: aliis verò TANQVAM DELEGATIS, QVIBUS NON SUCCEDERETUR. (ubi verò PETRO & Successoribus SUMMUS PONTIFICATUS destinatus, vel concessus est?

Cede, *Bellarmino*, Tabulas probationum, cedit *universi*
Jesuitæ literas fiduciaras, quibus demonstrari possit saltem
Petri Pontificatus œcumenicus, quem ad Calendas Græcas,
vel Germanicas, è Scripturis docebitis; tantum abest, ut Suc-
cessoribus in Cathedra Petri, quam certè nunquam Ponti-
fex Successor Petri, Romæ habuit, ille concessus sit, ut nec
ipsum *Petrum* eum unquam habuisse, in clara luce jam po-
situm sit, per varia scripta Protestantium & Reformato-
rum, nec non per vanissimas locorum Scripturæ, *super*
banc Petram, & *pasce oves meas* &c. detorsiones nuce casâ
inaniore, passivitis jam confractas.

Alter ordo ita habet: 2. Cor. XII. 28. *δευτερον προφήτας*,
SECUNDO PROPHETAS, quibus in altero loco Paulino
Eph. IV. 11. adduntur EVANGELISTÆ. *Propheta* autem
intelliguntur, non qui in V. T. vaticinati sunt per *Spiritum*
Christi 1. Petr. I. 11. & in primis JESU testimonium tulerunt,
quod *in nomine ejus remissionem peccatorum consequantur*
omnes, qui in eum credunt Act. X. 43. quorum scripta, juxta
cum Apostolicis *fundamentum sunt*, *super quod extruimur*
Eph. II. 20. Sed qui *Scripturas*, & in iis quoque *vaticinia* de
rebus futuris interpretabuntur 1. Cor. XII. 10. *juxta analo-*
giam fidei Rom. XII. 6. ad quem ordinem pertinent Evan-
gelistæ, qui infallibilitatis dono præditi ea, quæ abstrusa &
incognita, si non ex toto, quoad certas tamen *περιστάσεις*
erant, scriptis consignarunt, in *S. Canone comprehensis*,
idque *φερόμενοι υπό πνεύματος & αϊγίς* 2. Petr. I. 12. utpotè
S. MARCUS & S. LUCAS. Præter quos commemoratur
Act. XXI. 8. PHILIPPUS, & TIMOTHEUS, jubeturq;
hic 2. Ep. IV. 5. *opus boni EVANGELISTÆ exequi*. Addunt his
& alii LXX. *discipulos* & similes, qui servierunt Apostolis in
prædicando *Evangelio*, etsi non ubique, ut Apostoli, sed
hinc

hinc inde prædicarint, uti *Priscilla & Aquila*, ut & *S. Stephanus*, & *Apollo*.

Tertius ordo est DOCTORUM, τρίτον ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ.
Quibus jungit Apostolus Eph. IV. II. *PASTORES*. Illi enim sunt universales Præcones, non adstricti ad certam Ecclesiam, sed instructi potestate per omnes docendi Ecclesias: quales *διδάσκαλοι* sunt, tum in Academiis, tum in Gymnasiis, & Scholis illustribus: Hi sunt, quos vocavit Sp. S. ad pascendum gregem, quem *DEUS* acquisivit sanguine suo Act. XX. 28. & præfecti sunt certo gregi præviâ vocatione divinâ, quem pascere tenentur, 1. Pet. V. 2. & pro cuius salute animarum vigilare muneris ratione debent, utpote de eo rationem olim reddituri. Ebr. XIII. 17. Conf. Ez. III. 19. seqq. De discrimine autem *PASTORUM & DOCTORUM* observanda est B. LUTHERI monitio T. II. Alt. p. 310. quæ *ἰδιογλωττως* ita habet: Es ist gar viel ein ander Ding/ umb einen schlechten Prediger des Glaubens / und umb einen Ausleger der Schrift / oder / wie es St. Paulus nennet / einen Propheten. Ein schlechter Prediger (ist war) hat so viel heller Sprüche und Textdurchs dolmetschen / daß er Christum verstehen / lehren / und heiliglich leben / und andern predigen kan. Aber die Schrift auszulegen / und zu handeln für sich hin / und zu streiten / wider die irrigen Einführer der Schrift / ist er zu geringe / das lästet sich ohne Sprachen nicht thun. Nun muß man se in der Christenheit solche Propheten haben / die die Schrift treiben / und auslegen / und auch zum Streit tügen / und ist nicht gnug / am heiligen Leben / und recht lehren. Darumb sind die Sprachen stracks und allerdinge vonnöthen in der Christenheit / gleich wie die Propheten oder Ausleger / obs gleich nicht Noth ist / noch seyn muß / daß ein ieglicher Christ oder Prediger sey ein solcher Prophet / wie S. Paulus saget 1. Cor. XII. 8. 9.

Eph

Eph. IV. 11. Et paulò post: Darumb ist das auch ein toll Für-
nehmen gewesen / daß man die Schrifft hat wollen lernen / durch
der Väter auslegen / und viel Bücher und Glossen lesen. Man
solte sich dafür auf die Sprachen begeben haben. Dann die
lieben Väter / weil sie ohne Sprachen gewesen sind / haben sie
zuweilen mit vielen Worten an einem Spruch gearbeitet / und
dennoch nur kaum hinnach geahmet / und halb gerathen / halb
gefehlet. So läuffestu demselben nach mit viel Mühe / und
köntest dieweil durch die Sprachen denselben viel besser selbst ra-
then / denn der / dem du folgest. Denn wie die Sonne gegen
dem Schatten ist / so ist die Sprache gegen aller Väter Glossen.
Qvæ non contra Papistas tantum , sed etiam contra Ca-
lixto & asseclas probè notandum.

Cæteros ordines non jam prosequemur, quod etiam
ab instituto præsentis nostro fortè alienum foret, utpotè qui
ferè tantum ad Ecclesiam primitivam pertinebant, cum ad
huc plantanda erat Ecclesia, non ad modernam, divinâ
gratiâ plantatam, puta instructorum virtutibus, donis cu-
rationum, muneribus variis olim usitatis, qvæ ἀντιλήψεις
& κυβερνήσεις dicebantur, ut & generibus lingvarum. 1. Cor.
XII. 28. 29. 30. cum quibus Conf. v. 9. & 10. ibidem. Finis au-
tem horum Doctorum, qui extra ordinem, vel secundum
ordinem vocati & missi sunt, juxta Eph. IV. 12. καταρτισμὸς
τῶν ἁγίων erat εἰς ὁμοδομήν τῶ σῶματι & τῶ χριστῶ, Coagmen-
tatio Sanctorum ad ædificationem corporis Christi.

Hunc etiam finem sibi in nomine Domini constitue-
runt quinq; nostri Doctorandi, & quum de quatuor poste-
rioribus alio die jam dictum sit, de Quinto, nunc ordine pri-
mo, in quod fastigium dignitas eminent, ad quam jure me-
ritoque, DEO sic dirigente, vocatus est, ipsum evehit, pau-
cis adhuc dicendum videtur. Dicam autem non meis sed
ipsis mi

ipsisissimis *Summè Rev. Dn. Doctorandi* verbis, quæ *modestia* ac *reverentiæ* exemplum aliis perillustre præbent, nullo iisdem addito verbulo, quæ sc. *Vir magnus, Orator aliàs disertissimus, nostræque ætatis Chrysostronus*, in diversorio, in itinere, turbis cinctus, in chartam *αυτοχρησισι* coniecit.

Natus, inquit, Lipsiæ 17. Januar. 1647. honestis parentibus, Patre *Dn. Job. Benedicto Carpzovio*, Doct. & Prof. Publ. Acad. Lips. & ad D. Thomæ Ecclesiæ, Canonico Cizensi, & Consist. Eccles. Assessore, qui patrem hujus quondam Academiae Professore, Jctum, Consiliarium Elect. Sax. & Viduæ Elect. Sax. Sophiæ fel. mem. Cancellarium, *D. Benedictum Carpzovium Seniore*, matrem *Christinam, Samuelis Seelfisbii* Consulis Witteb. filiam habuit: Matre *Elisabethâ Wriespennigiâ*, mercatoris primarii Lips. filiâ.

Postquam institutioni privatorum Præceptorum, *Dn. M. Godofredi Sternbergeri*, & *Dn. M. Job. Godofredi Herrichii*, quorum alter hodiè in Illustri Scholâ Misenenfi Afranâ Con-Rectoris, alter in Scholâ Nicolait. Lips. Rectoris partes cum laude & commodo discendi cupidæ pubis obit, publicam in Scholâ Thomanâ conjunxisset, *Dn. Christiani Horlemanni*, *Dn. M. Georgi Crameri*, & in primis maximi Literatoris ac Theologi, *Dn. Frid. Rappolti*, τῶν ἐν αὐτοῖς, informatione usus; Academiae postea patriæ Professores celeberrimos, *Dn. L. Job. Sigismundum Schwencium*, Pastorem dehinc Lunæburgicum, jam beatum, ejusque in professione Logicâ ac Metaphysica dignissimum Successorem, *Dn. D. Valentinum Alberti*, *Dn. Christian. Frid. Frankensteinium*, *Dn. Jacobum Thomasium*, & paulò antè laudatum, nunquam laudandum satis *Rappoltum* suum, publicè privatimq; Logicam, Metaphysicam, Poësin, Oratoriam, Sphæricam, Physicam, Historiam, Geographiam, & Practicam Philosophiam docentes sedulò audivit.

B

Anno

Anno 1663. primam in Philosophiâ lauream, & Anno 1666. m. Januario Magistri indeptus titulum, insuper & A. 1668. ad disputationem pro Loco in Facultate Philosophicâ (quam contra Scholasticorum possibilem sine novitate essendi creationem absq; Respondente defendit) admissus, cum Philosophiæ ac humanitatis studiis, augustissimum SS. Theologiæ conjunxit. In Ebraicis Summè Rev. Dn. D. *Job. Adami Scherzeri*, & fratris Germani, D. *Job. Bened. Carpzovii*, in Theticâ Polemicaqve Theologiâ ejusdem Scherzeri, (sub cujus & præsidio contra Socinian. de mysterio SS. Trinitatis disputavit) & *B. Hieron. Kromayeri*, & Dn. D. *Val. Alberti*, & *B. L. Simonis Löffleri* τῆς ὡν ἐν ἀγίοις, quem & præcipuum in homileticis hodegetam laudat, discipulus.

Digressus hinc in Wittebergensem Academiam ædibus ac mensâ Summè Rev. & Magnif. Dn. D. *Abr. Calovii* receptus & benignissimè habitus, in sextum annum ejusdem solidissimæ institutioni in controversiis Theologicis & Chronologiâ sacrâ, multum acceptum refert. Sed & maxime Rev. Dn. D. *Job. Meisneri* Colleg. disputatoriis, & Dn. D. *Æg. Strauchii* Scholis lector. disputatoriis, thetico-polemicis, moralibus, & Casuisticis, tum Computisticis, & in Historiam Ecclesiæ institutis, sedulo interfuit: Contra Grotium sub Præsidio perpetuo colendi sibi Hospitis ac Præceptoris sui ad Matth. XVII. & XVIII. disputavit publicè, seqve homiliis ad populum, in utroq; templo habendis, exercuit.

Constituerat secum Academias Giessenam, Tubingensem & Argentoratensem maximè, quòd intelligeret, quantum ex scriptis Theologorum, quos summos semper illa habuit Academia, profecisset, adire. Sed intervertit hoc consilium Serenissimi Electoris Sax. Divi *JOH. GEORGII II.* voluntas clementissima, quâ ad docendam Poësin, quam Professionem ab Anno 1670. ultra quadriennium sustinuit,
vocatus

vocatus est, aperiendis etiã scholis Theologicis in gratiam tyronum interim vacans. A. 1674. laudatissimus Elector ^{II} illum ad Concionatoris Aulici munus clementissimè evocavit, cumq; ante hoc triennium Dn. D. JOH. ANDR. LUCIUS ex Aulã ad urbis Dresdensis Pastorum & Diœceseos Ephoriam vocaretur, in illius locum ascendere jussus est. Jamq; autoritate Serenissimi Successoris Filii, JOH. GEORGII III. summos in Theologiã honores petere jussus &c.

Quem proinde, uti eruditione Theologica præcellentis, meritisq; in Ecclesiam jam illustrem Licentiati titulo nuper maçtavimus, ita nunc illi, & cæteris Dominis Competitoribus, summos in Theologia honores & privilegia Doctoralia, ad proximum Jovis diem, h. e. XXIIIX. Aprilis hor. matutin. Collegium nostrum Theologicum conferet: utpotè

VIRIS

Maximè Reverendis, Amplissimis, Excellentissimis,

DN. L. SAMUELI BENEDICTO CARPZOVIO, LIPSIENSI MISNICO, SERENISS. SAXONICI ELECTORIS ECCLESIASTÆ AULICO HACTENUS, NUNC VERO DESIGNATO ECCLESIAE DRESD. PASTORI, ET DIOECESEOS STIUS SUPERINTENDENTI.

DN. L. GEORGIO WAGNERO, RADEBERGA MISN. PASTORI, ET SUPERINTENDENTI ZAHNENSI.

DN. L. JOHANNI NICOLAO JACOBI, LAUSSENSI MISNICO, PASTORI, ET SUPERINTENDENTI PRIMUM GOMERANO, JAM LEISNICENSI.

DN. L. GEORGIO SCHWARZIO, GRYPHISWALDENSI POMERANO, PASTORI STARGARDIENSI AD D. JOHANNIS, ET AUGUSTINI, ET S. THEOL. PROFESSORI IN GYMNASIO GROENINGIANO.

DN. L. PAULO CHRISTOPHORO MARTH, MANSFELDENSI, PASTORI, CONSISTORIALI, ET SUPERINTENDENTI DIOECESEOS SONDRSHUSANÆ IN COMITATU SCHWARZBURGICO.

Fiet

Fiet autem id, cum DEO, sub Auspiciis SERENISSIMI
ET POTENTISSIMI PRINCIPIS, AC DOMINI, DOMINI
JOHANNIS GEORGII III. DUCIS
SAXONIÆ, JULIÆ, CLIVIÆ, ET MONTIUM, S. R. I.
ELECTORIS ET ARCHIMARESCHALLI, LANDGRAVII
THURINGIÆ, MARCHIONIS MISNIÆ, ET UTRIUSQUE
LUSATIÆ, SUPERIORIS ET INFERIORIS, BURG GRAVII
MAGDEBURGENSIS, COMITIS PRINCIPALIS HENNE-
BERGICI, COMITIS IN MARCA, RAVENSBURG, ET BAR-
BY, DOMINI IN RAVENSTEIN, DOMINI, ET NUTRITII
NOSTRI CLEMENTISSIMI.

RECTORE MAGNIFICO, SUMME REVERENDO, AM-
PLISSIMO, EXCELLENTISSIMO, DN. D. JOHANNE ANDR QVEN-
STEDT, PROF. THEOL. CELEBERRIMO, ET ALUMNORUM
ELECTORALIUM EPHORO PRIMARIO.

PROMOTORE DESIGNATO, MAXIME REVERENDO, AMPLIS-
SIMO, EXCELLENTISSIMO, DN. D. JOHAN. DEUTSCHMANNO,
PROF. THEOLOGO ITIDEM CELEBERRIMO, ET ALUMN.
ELECTORALIUM INSPECTORE DIGNISSIMO.

PROCANCELLARIO FACULTATIS THEOLOGICÆ
DECANO, D. ABRAHAM CALOVIO.

Ad quam festivitatem, honorificâ præsentia exornan-
dam, *Rectorem Academia Magnificum, Patronos item Gene-
rosos & Strenuos, Patres & cives Academicos universos, Ho-
spitesq; cæteros benevolos, reverenter, observanter, & amicè,*
nomine Facultatis Theologicæ, invito, paria cum illâ vicis-
sim redditurus animo promptissimo. *DEUM autem nostrum
orabitur NOBISCUM, pro felici, pacifico, & ab omni malo libe-
ro regimine Potentissimi nostri Magistratûs, nec non pro Aca-
demia nostra sub RUTA ELECTORALI SAXONICA gra-
tiosissimâ conservatione, ac perenni semper celebritate.* P. P.
sub sigillo Facult. Theologicæ Universitatis Electoralis, quæ
Wittebergæ est Saxonica, d. XXIIX. Aprilis, VITALI
MARTYRI in fastis sacro, Anno G. N.

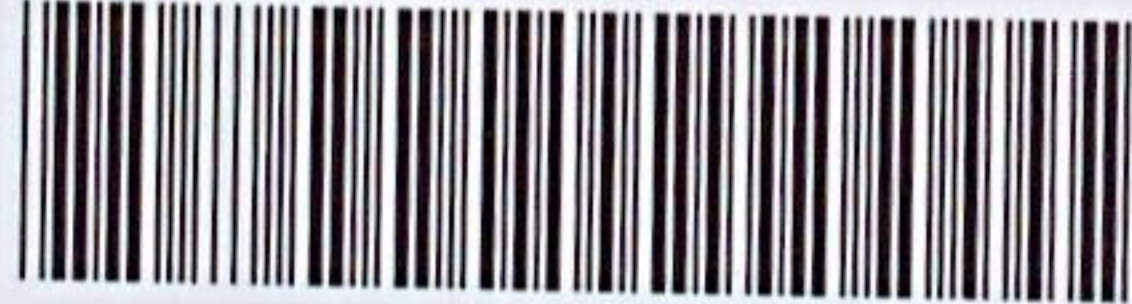
clb Ibc XXCI.

05 A 540

ULB Halle

3

004 208 331

Wend

04

25

I. N. 7.

ABRAHAM LOVIUS,

MD. P. PRIMARIUS,
CONSISTORII ADSESSOR,
SUPERINTEND. GENERALIS,
SCHOOLÆ THEOLOGICÆ
DECANUS,

L. B.

ITEM PL. PRECATUR
REDIVIVO, PASTORE
SARUM NOSTRARUM
GRATIOSISSIMO,

MD. G. N. clj lxxc XXCI.

89.

WITTENBERGÆ,
MATTHÆUS HENCKELIUS, Acad. Typogr.

*Pro Regio
Superint.*